

Bispebjerg Bakke

Forbindelser

Ideoplæg og forundersøgelser

Områdefornyelse
Bispebjerg Bakke
Maj 2022

Tagensvej. Foto: AstridKbh

Indhold

5 KORT FORTALT

7 ARBEJDSGRUPPENS INPUT

10 OPGAVEN

Opgave 1 - Ideoplæg og bystrategisk vision

Opgave 2 - Plan og koncept for forbundet Bispebjerg Bakke

Opgave 3 - Forundersøgelser og arkitektonisk greb

14 OPGAVEKRAV

Opgave 1 - Ideoplæg og bystrategisk vision

Opgave 2 - Plan og koncept for forbundet Bispebjerg Bakke

Opgave 3 - Forundersøgelser og arkitektonisk greb

16 BAGGRUND FOR OPGAVEN

18 BAGGRUNSDOKUMENTER

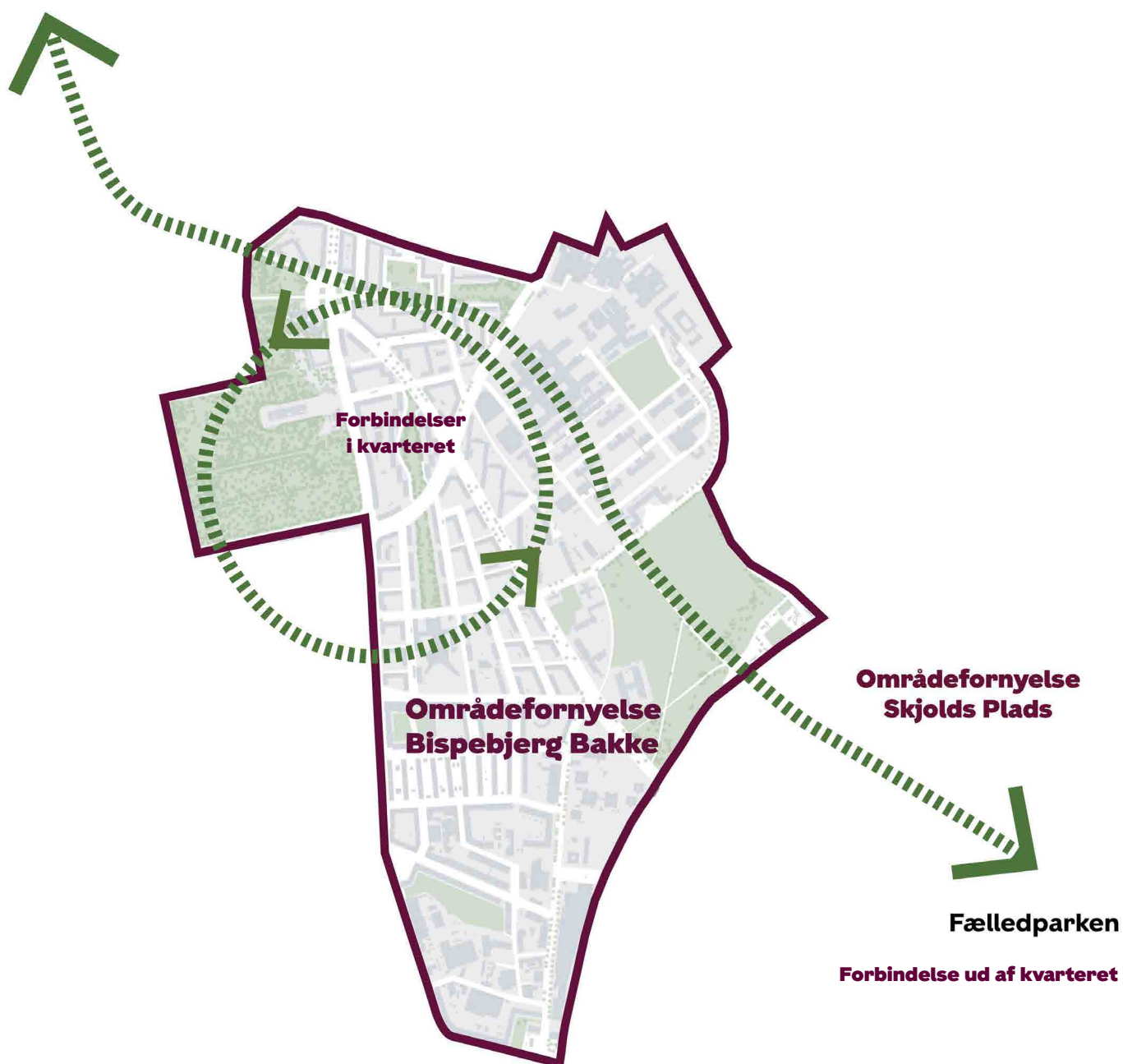
20 KVARTERETS HISTORIE

22 HÅNDVÆRK OG HISTORIE

24 DESTINATIONER

28 TIDSPLAN

Utterslev Mose

Kort fortalt

'Forbindelser Bispebjerg Bakke' er et projekt, som skal vise vejen for en udvikling af området på Bispebjerg Bakke. Projektet skal bidrage med viden til de kommende mange års arbejde med fysiske anlægsprojekter, hvis formål det er at opgradere kvarterets uderum og forbindelser med respekt for kulturarven og bakkens historiske egenart.

Et aktuelt københavnerliv

Det markante landskab og den unikke bygningskultur på Bispebjerg Bakke, er et resultat af en stramt orkestreret byplan fra 1908. Hundrede års anvendelse og trafikale ændringer efter, er der behov for at gentænke forbindelserne både i og igennem kvarteret.

Områdefornyelsen igangsætter derfor dette projekt, der skal vise hvordan man med indlevelse i områdets egenart, forståelse for hverdagslivet og skarpe bystrategiske greb, kan skabe sammenhængende bymiljøer til gavn for de næste hundredes års Københavnerliv, med nye forbindelser både i og ud af Bispebjerg Bakke.

Opgaven

Opgavebeskrivelsen beskriver mål og krav til den udbudte opgave, og er udarbejdet i dialog med lokalområdet.

Det er visionen at slutproduktet kan bruges i den fremadrettede dialog om modning af projekter, der endnu ikke er finansieret ligesom det skal være med til at forme en ny fortælling om området.

Opgaven består af tre dele

1) Ideoplæg til bystrategisk vision

2) Plan og koncept for forbundet Bispebjerg

3) Forundersøgelser og arkitektonisk greb

Baggrund

I løbet af de seneste år har lokaludvalget Bispebjerg arbejdet for at skabe en forbindelse fra Nørrebro til Utterslev Mose. Det er dette arbejde som denne opgave først og fremmest bygger videre på. I Områdefornyelse Skjolds Plads arbejdes med dele af den samme forbindelse (med anden rådgiver), og der koordineres som konsekvens heraf tæt.

(Læs mere om baggrund på side 16)

Arbejdsgruppen i Bispeparken

Arbejdsgruppens input

Arbejdsgruppen har henover to sommeraftener besigtiget særlige steder på Bispebjerg Bakke, og bidraget med input til denne opgavebeskrivelse.

Arbejdsgruppen oplever at mange af de oprindelige forbindelser i kvarteret er sandet til med tiden og at biltrafikken afvikles på måder der skaber store barrierer i området, hvilket har store konsekvenser for både byrummenes attraktivitet og de mennesker der bor her. De ser derfor frem til at bidrage til udviklingen af en række bystrategiske greb, der tør tage livtag med udfordringerne i området, med en sådan præcision at de kan præge de næste 100 års udvikling af kvarteret.

Bispebjerg Bakke rummer store rekreative potentialer, som mange flere københavnere kan få glæde af.

Men der mangler tydelige invitationer til at gå på besøg og opdagelse i områdets forskellige bymiljøer og grønne destinationer. Arbejdsgruppen ser frem til at få pustet støvet af bakken og opleve rådgivers bud på hvordan et veloplagt og indbydende Bispebjerg kan træde tydeligt frem og være mere for flere.

Arbejdsgruppen drømmer om et forbundet Bispebjerg, der danner ramme om hverdagslivet i de store boligforeninger, giver liv til gulerødderne i skolehaverne og lægger græs til ophold i Lersøparken. Et sted der udgør en værdig ramme omkring sygdom, helbredelse og

død. Et sted med plads til stilhed og eftertænksomhed - til dans og til fest. Et Bispebjerg sat med millioner af mursten blandet med både kunst, monumenter og med en natur, der nogle steder er vild og andre stramt orkestreret. Arbejdsgruppen drømmer om nye spændende forbindelser for cyklister og gående, der knytter Bispebjerg Bakke tættere sammen med de øvrige dele af byen. Arbejdsgruppen ser frem til mange nysgerrige samtaler med rådgiver om Bispebjerg bakke.

Lokal inddragelse i processen

Der er nedsat en lokal arbejdsgruppe som følger projektet tæt og bidrager med lokal viden. Arbejdsgruppen består af lokale beboere, erhvervsfolk og repræsentanter for de lokale institutioner og foreninger.

TMF står selv for borgerinddragelse, men rådgiver skal bidrage med relevante oplysninger og materiale til brug for dette, samt forventeligt deltage i 4 borgermøder.

På borgermøderne vil arbejdsgruppen samt alle andre interesserede fra kvarteret være til stede.

Til alle møder forventes rådgiver at bidrage med oplæg og arbejds-spørgsmål til deltagerne, der har en sådan kvalitet, at besvarelsenerne i væsentlig grad kan bidrage til at kvalificere rådgivers videre arbejde.

Bispebjerg Bakke - bjerg, bakke eller administrativ afgrænsning?

Betegnelsen Bispebjerg bruges i dag om det administrative byområde, der hører ind under Bispebjerg Lokaludvalg. Området rummer en række bykvarterer såsom Nordvest, Utterslev og Emdrup og har navn efter det eneste "bjerg" i København - Bispebjerg. Bispebjerg er på den måde ikke et klassisk afgrænset bykvarter, som f.eks. Nørrebro. Noget lignende gør sig gældende for betegnelsen Bispebjerg Bakke, som i denne opgavebeskrivelse bruges om det landskab, hvis højdepunkt huser Grundtvigs Kirke.

Betegnelsen Bispebjerg Bakke er områdefornyelsens forsøg på at skabe en genkendelig ramme omkring kvarteret. Man kan således befinde sig på toppen af bakken eller nedenfor bla. ved Mose eller (Ler)sø. Betegnelsen 'Bispebjerg Bakke' er ikke udbredt i kvarteret, og for flere lokale udgør den alene navnet på den vej, der løber foran Bispebjerg Hospital. Såfremt vi videre hen henviser til Bispebjerg Bakke som vej, vil der derfor stå 'vejen Bispebjerg Bakke'.

Frederiksborgvej Nord. Foto; Jens Panduro

Opgaven

Den udbudte opgave er delt i tre, som veksler mellem skalaer og geografisk afgrænsning. Der er brug for et strategisk bydækkende blik fra Utterslev Mose til Fælledparken samt forundersøgelser på fortrinsvis Frederiksborgvej. De tre opgaver, de varierende skalaer samt de varierende geografier skal løbene sammentænkes i opgavebesvarelsen.

Opgave 1)

Ideoplæg til bystrategisk vision, som sammentænker hvordan områdets kulturarv kan anvendes som en ressource i udviklingen af Bispebjerg Bakke og hertil, hvordan bydelens status som udsat by kan udfordres med fokus på det gode hverdagsliv, hvor områdets attraktioner og kunstneriske traditioner fremhæves og bruges som en del af en ny fortælling for kvarteret.

Et bystrategisk ideoplæg skal redegøre for kvarterets og bydelens potentialer, med blik for forskellige målgrupper. Ideoplægget skal præsentere forskellige scenarier for, hvordan udviklingen kan gribes an. Yderligere skal ideoplægget sandsynliggøre hvordan, udsat by (herunder Bispeparken og afd. 33) og kulturarv kan løfte hinanden, samt give gode ideer til hvordan Bispebjerg Bakke udvikles med eksempelvis destinationsudvikling for øje.

Målsætning for opgave 1

- at ideoplægget sætter strategisk retning for udvikling af Bispebjerg Bakke som unikt kulturarvsmiljø.
- at ideoplægget bidrager med ideer til, hvordan der kan skabes en særlig synergi mellem kulturarv og udsat by.

- at ideoplægget sikrer, at Områdefornyelsens projekter ikke fremstår som enkeltindsatser, men formes efter en strategisk plan om at binde kvarteret bedre sammen.
- at ideoplægget redegør for hvordan potentialer i kvarteret bringes bedre i spil og bruges aktivt i kvarterets fortælling.
- at ideoplægget kommer med bud på hvilken rolle Bispebjerg Bakke kan spille for de lokale, for Københavnerne og for turisten.
- at ideoplægget udpeger muligheder for en aktiv formidling af områdets kulturarv samt potentiale for destinationsudvikling og ideer til hvordan værtskabet kan forankres lokalt.
- at oplægget med diagrammer og gode illustrationer kan indgå i den fortælling der skal bygges op omkring fremtidige anlægsprojekter i kvarteret.
- at ideoplægget arbejder med hvilken rolle Bispeparken kan spille for hele kvarteret på Bispebjerg Bakke
- at ideoplægget kan danne grundlag for en videre dialog med fonde med henblik på finansiering af yderligere projekter i området.
- at ideoplægget overvejer om der er grundlag for en udvikling af service og handel i området.

Opgave 2)

Plan og koncept for forbundet Bispebjerg Bakke, som besvarer hvordan forbindelser i og igennem kvarteret kan styrke og fremhæve Bakkens mange kvaliteter og oplevelser.

Som beskrevet i kvarterplanen for Bispebjerg Bakke, skal der udarbejdes en forundersøgelse af en grøn og attraktiv forbindelse for bløde trafikanter, der skal koble den nordlige del af Bispebjerg Bakke sammen med resten af byen, herunder Fælledparken og Utterslev Mose. Den bydelsdækkende forbindelse skal forbinde på tværs af kvarteret til og fra lokale attraktioner ligesom den skal sikre mere liv igennem kvarteret.

For opgaven gælder det at det ikke kun er forbindelsen i sig selv der er i fokus, men i lige så høj grad det den forbinder. Derfor ønskes der ideer til hvordan områdets destinationer kan kobles sammen og forstærke hinanden som del af kvarterets fortælling.

Målsætning for opgave 2

- at det samlede materiale kan bruges til at skabe politisk interesse i at finansiere og realisere forbindelsen samt skabe et godt udgangspunkt for dialog og samarbejde med lokale aktører.

Utterslev Mose

Bispebjerg
Kirkegård

Lersø-
parken

Områdefornyelse
Bispebjerg Bakke

Nørrebro Station

Områdefornyelse
Ved Skjoldsgade

Projektafgrænsning

Den geografiske afgrænsning for projektet er bevidst ikke eksakt defineret. I den store skala går projektet fra Utterslev Mose til Fælledparken, med det for øje at Områdefornyelsen Skjolds Plads har deres egen rådgiver til at kigge på den del af forbindelsen som løber fra Vingelodden og til Fælledparken. Således er detaljeringsgraden her udelukkende diagrammatisk.

Projektet er overvejende centreret omkring Områdefornyelsens nordlige ende, med den sydlige del stipleet ind i det denne er sekundær.

Opgaven, fortsat

- at forbindelserne, som skitseres, skal være attraktive for bløde trafikanter, og skabe bedre sammenhæng med den omkringliggende by.
- at forbindelserne gør det nemt og intuitivt at finde vej til de rekreative muligheder i og udenfor Bispebjerg Bakke.
- at det samlede materiale anviser konkrete trafikale løsningsforslag og stiforløb, der har mulighed for at blive realiseret evt. gennem områdefornyelsens øvrige projekter.
- at det samlede materiale indeholder en realistisk linjeføring for bydelsforbindelsen – evt. flere scenarier herfor.
- at materialet anviser måder at forbedre kvarterets opholdsmuligheder og øge hverdagskvaliteten.
- at materialet anviser hvordan bakkens destinationer kan bringes bedre i spil og evt. indgå som en del af en samlet fortælling.
- at materialet kommer med bud på hvad en forbindelse kan være – en kunstrute, en grøn rute, en podcast etc.

Opgave 3)

Forundersøgelser og arkitektonisk greb

Der skal udarbejdes forundersøgelser i forbindelse med dette projekt, idet der er brug for specifik viden som supplement til den bystrategiske vision. Dette fordi Områdefornyelsen Bispebjerg Bakke straks efter afslutning af denne opgave sætter arbejdet med udvikling og projektering af Bispebjerg Torv, Frederiksborgvej (fra Bispebjerg Torv til Tuborgvej) og hjørneindgang j i gang.

Dertil er der yderligere brug for at rådgiver redegør for hvordan koncept og vision afspejles i den lille skala og vice versa.

Målsætning for opgave 3

- at materialet bliver rammesættende for de anlægsprojekter der opstartes efterfølgende.
- at materialet anviser koncept og vision - baseret på forundersøgelserne - for Bispebjerg Torv, Frederiksborgvej og hjørneindgangen.
- at så meget som muligt er kortlagt i den indledende fase så overraskelser i de efterfølgende faser af projektering og anlæg minimeres.
- at programmet for efterfølgende anlægsopgaver er validt og realistisk.

Skolehaverne i Lersøparken med Bispebjerg Hospital i baggrunden

Opgavekrav

Opgavekrav er defineret ift. de tre beskrevne opgaver (forrige side).

Opgave 1 **Ideoplæg til bystrategisk vision**

- Beskrivelse og visualisering af bystrategisk vision, herunder den 'gode fortælling' med udgangspunkt i kulturarv samt udsat by.
- Udarbejdelse af strategi for den kommende udvikling på bakken i sammenhæng med stedets håndværksmæssige og kunstneriske traditioner.
- Redegørelse for kvarterets egenart og stedslige kvaliteter som løftestang for en større vision.
- Udarbejdelse af diagrammer, referencer eller andet relevant tegningsmateriale, som viser bystrategisk vision.
- Opsamling på planer, politikker, strategier og projekter (jf. bilagsliste) der kan have indflydelse på projektet og redegørelse for hvordan disse bruges aktivt som del af visionen.
- Ideer til programmering - fra følsom og stille anvendelse til steder der 'skejer' ud.
- Overvejelser om mulige målgrupper.
- Ideer til mulige formidlingstiltag.
- Kortlægning af byrumstypologier og videreudvikling heraf.

(Se bilag opgave 1)

Opgave 2 **Plan og koncept for forbundet Bispebjerg**

- Redegørelse og plan for hvordan en forbindelse gennem Bispebjerg Bakke kan binde flere bydele sammen.
- Beskrivelse og visualisering af forbindelser - både dem ud af kvarteret og dem internt.
- Koncept for mulige forbindelser - indhold og udtryk.
- Koncept for hvordan destinationer bringes i spil.
- Diagrammer, referencer eller andet relevant tegningsmateriale som viser forbindelser, flows etc.
- Udarbejdelse af trafikale flowanalyser for fodgængere, cyklister og biler.
- Realistisk bud på placering af bydelsforbindelse eller scenarier herfor.
- Plan med relevante nedslag og krydsningspunkter - antal og skala aftales nærmere med bygherre.
- Tentativt økonomisk overslag (evt. i flere variationer/scenarier) aftales nærmere med bygherre.
- Opsamling på af vigtige destinationer som skoler, institutioner og kulturelle og andre tilbud der genererer bylivsaktivitet (se bilag 2.3-2.5, 2.12 og 2.14).
- Opsamling og analyse på hastighedsbegrænsninger og

anbefalet hastighed (bilag 2.1 og 2.11).

- Opsamling og analyse på buslinjer (bilag 2.2).
- Opsamling og analyse på Cykelprioriteringsplan 2017-2025 (bilag 2.6).
- Opsamling og analyse på cykelstier, plusnet og supercykelstier (bilag 2.7, 2.15 og 2.16).
- Opsamling og analyse på ensretninger (bilag 2.8).
- Opsamling og analyse på vejklasser og vejstatus (bilag 2.19 og 2.20).
- Opsamling og analyse på registrerede ulykkestal (bilag 2.18).
- Opsamling og analyse af Tryghedsanalysen 2020 ift. Udpegede steder i projektområdet (bilag 2.17).
- Opsamling og analyse af fredning og bevaring (bilag 2.9).
- Opsamling på eksisterende træer og bynatur langs bydelsforbindelsen (bilag 2.10 og 2.13).
- Udarbejdelse og analyse på eksisterende og manglende stier.
- Udarbejdelse og analyse på vigtige sigtelinjer.

(Se bilag opgave 2)

Opgave 3

Forundersøgelser og arkitektonisk greb

- Udarbejdelse af arkitektonisk greb for Bispebjerg Torv, Frederiksborgvej (mellem Bispebjerg Torv og Tuborgvej) samt hjørneindgang til Bispebjerg Kirkegård (hjørnet af Skoleholdervej og Frederiksborgvej).
- Situationsplan (i relevant skala)
- Redegørelse for hvordan koncept og strategi fra stor skala afspejles i den lille skala.
- Redegørelse for hvordan det arkitektoniske greb arbejder med stedets kvaliteter, herunder materialitet, begrønning, mindre pladsdannelser etc.
- Redegørelse for hvordan forundersøgelserne afspejles i det arkitektoniske greb.
- Opsamling og analyse på matrikel-forhold og ejerforhold (bilag 3.3).
- Opsamling og analyse på parkeringsoptællinger (bilag 3.8).
- Opsamling og analyse på trafik-tællinger / biler, cykler og fodgænger (bilag 3.7).
- Opsamling og analyse på ærindekørsel eks. kirkegården.
- Opsamling og analyse på støjforurening (bilag 3.6).
- Opsamling og analyse på servitutter og deklarationer (bilag 3.5).
- Opsamling og analyse på bylivsfunktioner – restauranter, udeservering og butikker (bilag 3.2).
- Indhentning af LER oplysninger og udarbejdelse af ledningsplan.
- Indhentning af profilopmålinger af udvalgte punktnedslag på Frederiksborgvej, aftales nærmere med bygherre.
- Undersøgelse og analyse af eksisterende træers tilstand.
- Undersøgelse og analyse af driftsforhold.
- Undersøgelse og analyse af renovation.
- Undersøgelse og analyse af brandveje.
- Undersøgelse og analyse vinterved-ligehold.
- Opsamling og analyse af politiske bindinger ift. Budgetnotat TM53 (bilag 3.1).
- Opsamling og analyse på eksisterende og fremtidige affaldspunkter (koordineres m. TMF).
- Undersøgelse, analyse og udarbejdelse af mulige vejprofiler på Frederiksborgvej med begrønning, trafik og ophold. Der skal tages hensyn til trafikale- og ledningsmæssige bindinger, herunder trafikale forbindelser og trafikale konsekvenser på øvrigt vejnet (undersøges i Compass trafikmodel, som varetages af KK).

(Se bilag opgave 3)

OBS

Nedenstående lister er ikke nødvendigvis udtømmende. I udarbejdelse af ATR kan rådgiver beskrive yderligere ydelser, der ses nødvendige inden for den givne økonomiske ramme.

Foreløbige afleveringskrav

1 stk. illustreret A3 rapport samt et antal plancher (antal aftales med bygherre)

1 stk. A4 teknisk rapport med registreringer, kortlægningsanalyser, opsamling og konklusion.

I alt afleveres ca. 2-3-renderinger, hvilket aftales nærmere med bygherre.

Hertil ønsker TMF alt tegningsmateriale udleveret (Indesign, illustrator og lign.) på USB ved opgavens afslutning.

Baggrund for opgaven

Denne opgave står på skuldrene af flere ældre planer og projekter med delvis overlappende geografi. Det er en forudsætning for opgaven at der tages udgangspunkt i dette materiale, som har en høj kvalitet og indeholder mange gode ideer. Der mangler dog en sammentænkning af planerne og et større perspektiv, så der også tages højde for forbindelsen fra Utterslev Mose til Fælledparken.

Nye rammebetingelser for områdefornyelsen

Tilbage i 2019 igangsatte Teknik- og Miljøforvaltningen i København det indledende arbejde med områdefornyelserne Bispebjerg Bakke og Skjolds Plads. Begge områdefornyelser blev 'født' med udgangspunkt i større almene boligområder, der efter at have været på statens "ghetto liste" i en årrække, aspirerede til at komme på statens hårde 'ghettoliste', hvilket ville have haft vidtrækkende konsekvenser. For at sikre en langsigtet og helhedsorienteret udvikling af områderne, besluttede man i København at lave forandringsplaner, blandt andet for Bispeparken. Det blev politisk besluttet at forandringsplanerne skulle følges op af en områdefornyelse. 1. december 2020 forlod Bispeparken statens ghettoliste. De igangsatte initiativer under forandringsplan og områdefornyelse fortsætter.

Med denne opgave ønsker Områdefornyelsen at bidrage til en ny fortælling om området, som de lokale kan se sig selv i.

Forandringsplan og budgetnotat

Forandringsplanen for Bispeparken er integreret i Bispebjerg Bakkes kvarterplan, og der er på budget 2022 givet penge til Frederiksborgvej (24,2 mio. kr.) som et direkte resultat af forandringsplanen.

Områdefornyelse Bispebjerg Bakke er således født med en særlig opgave i at bidrage til en langsigtet og helhedsorienteret indsats i og omkring Bispeparken.

Områdefornyelsen Nordvest og kirkegårdsmuren

Den afsluttede Områdefornyelse Nordvest har i sin fem årslevetid, blandt andet anlagt en ny åbning i kirkegårdsmuren på skoleholdervej. Indgangen er tegnet af Vega Landskab, der også har skitseret en ny hjørneindgangen ved Frederiksborgvej/skoleholdervej. Skitserne for hjørneindgangen er en videreudvikling af et ældre oplæg fra vandkunsten og Schul landskab, alle skitser er vedlagt som bilag. Områdefornyelsen Nordvest har også anlagt den netop afsluttede byrums- og trafikforbedring på Frederiksborgvej på stykket fra Glasvej til frem til Hovmestervej. I dette arbejde ligger også et ideoplæg på stykket fra Hovmestervej til Tuborgvej.

Strategiplan Bispebjerg

Områdefornyelsen står også på skuldrene af andre undersøgelser, strategier etc.. Blandt andet Strategiplan Bispebjerg, hvor hjørneindgangen til kirkegården først nævnes og skitseres. Der er ideer fra strategiplanen ('den spanske trappe') som stadig lever stærkt i kvarteret.

Lokale ønsker

I Bispebjerg Lokaludvalg har der længe været udtrykt ønsker om en forbindelse fra mosen hen over banen til indre Nørrebro. Dertil har Bispebjerg Hospital (Region Hovedstaden) også haft ønsker til en forbindelse mellem Bispebjerg Hospital og Rigshospitalet.

Fra mosen til Fælledparken

Områdefornyelsen Ved Skjolds Plads på ydre Nørrebro arbejder også for muligheden for en ny forbindelse for bløde trafikanter til Lersøparken over Vingelodden. Forbindelsen forventes at gå ad Vermundsgade på tværs ad Røvsingsgade og S-togbanen. De to områdefornyelser, Bispebjerg Bakke og Skjolds Plads, vil arbejde sammen og udvikle et sammenhængende projekt, der skaber en samlet grøn cykelforbindelse fra Utterslev Mose til Fælledparken.

Manglende planer

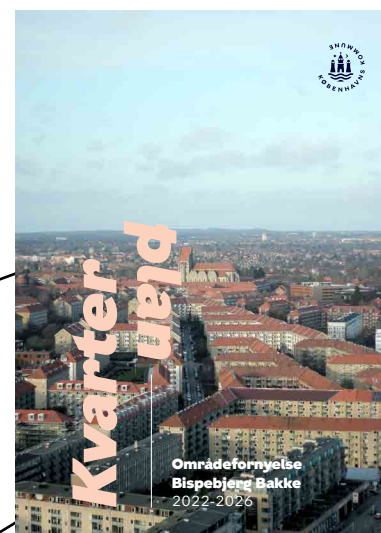
En af de ting som ikke behandles dybdegående i eksisterende planer og projekter, er de trafikale udfordringer, som påvirker kvarteret. Der er således et stort og presserende behov for at gentænke trafikken.

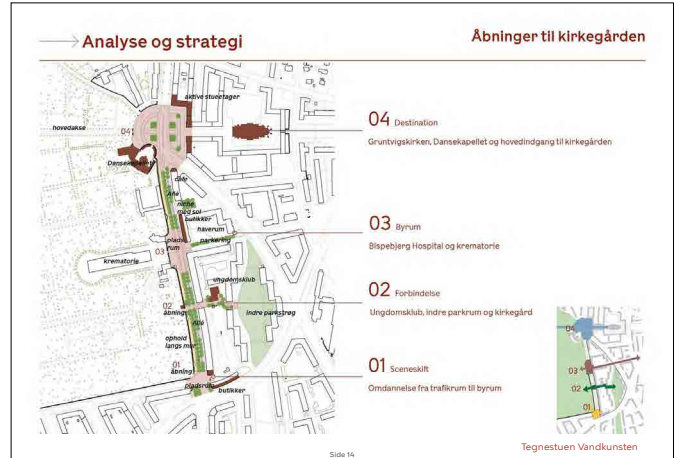
Kvarterplanens relevanta projekter

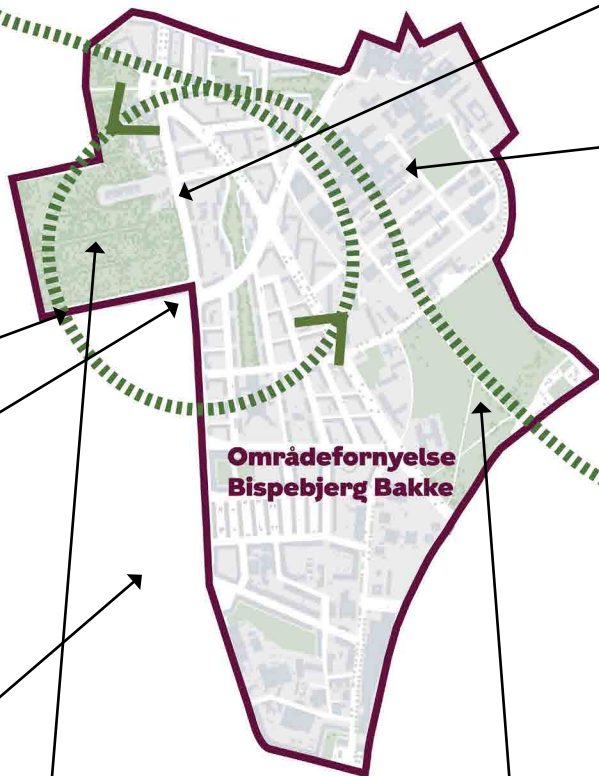
Baggrundsdokumenter

Følgende udvalgte dokumenter er vigtige for opgaven. En del af besvarelsen på udbudte opgave er at forholde sig til dokumenterne samt destillere de bedste ideer. Der er flere baggrundsdokumenter på udbudsportalen.

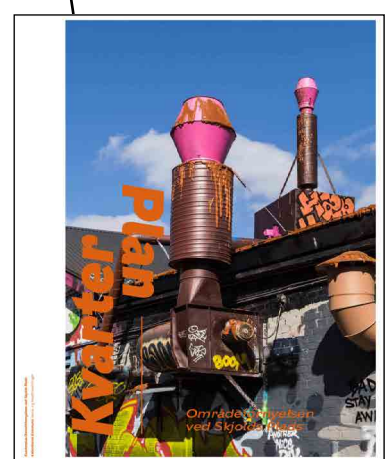
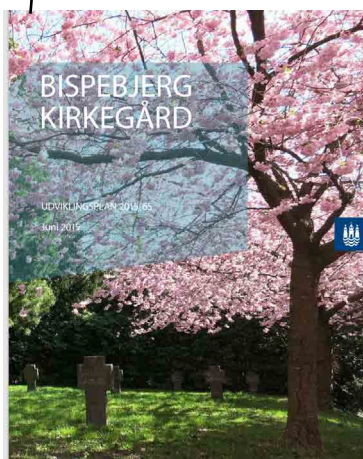
Utterslev Mose

Områdefornyelse
Bispebjerg Bakke

Områdefornyelse
Skjolds Plads

Fælledparken

Kvarterets historie

Køerne bissede på den grønne bakke, og Lersøbøllerne regerede ved Lygte Å, inden Utterslev Mark blev indlemmet i København. Et nyt velfærds-kvarter voksede frem i 1940'erne på Bispebjerg Bakke, hvor livet kunne leves fra vugge til grav. Med flytningen til Bispebjerg fik arbejdere moderne boliger og forbedrede livsvilkår, mens industrien voksede for foden af Bispebjerg Bakke.

Centralvarme og eget bad

I 1940'erne flyttede Folk talstærkt ind i de nye lyse lejligheder på Bispebjerg bakke. Mange ville væk fra bro-kvarterernes slum og stod i kø på Rådhuspladsen for at skrive sig op til de attraktive boliger. På to dage var alle lejligheder i Bispeparken udlejet. Med børnene på flyttelæsset rykkede de til tidens bud på 'det gode liv'. I velfærds-kvarterets gedigne og sunde rammer, kunne alle hverdagsbehov dækkes indenfor en radius af få gader. Man blev født på Bispebjerg Fødeklinik, gik i lokale institutioner, kunne arbejde i kvarterets industri, blive viet i kirken, restituere i grønne parker og kolonihaver, tage på Bispebjerg Hospital ved sygdom og blive sænket i graven på Bispebjerg Kirkegård. Velfærds-kvarterets fællesskaber byggede på værdier om arbejdsomhed og fællesskab – også overfor dem, som var dårligere stillet. Arkitekten Kaare Klint (i regi af Kooperative Arkitekter) har tegnet den almene bebyggelse Bispeparken. Parkbebyggelsen med de gule teglsten, røde saddeltage og gentagne altaner, er placeret med respekt for landskabet og anlagt efter tanker om lyse og moderne lejligheder med bad og centralvarme. Bispeparkens udearealer er tegnet af C. Th. Sørensen og gav, med landskabsarkitektens egne ord, beboere adgang til lund, skov og eng. Bispeparken var nordens største sammenhængende boligbyggeri, da det blev opført i 1940'erne.

Udviklingen vender

Fra 1970'erne vender udviklingen. Mange arbejdere flytter til parcelhuse, og københavnere, som har behov for at finde fodfæste, får anvist lejlighed i det almene boligbyggeri. Nye miljøkrav får fabrikker til at lukke, og arbejdspladser forsvinder fra kvarteret. Fabriksbygninger istandsættes eller rives ned og giver plads til nye virksomheder og moderne boliger. Boliger, der er opført efter mere nutidige idealer for den gode bolig, købes og lejes af nye beboere, der er tiltrukket af de moderne lejligheder og af kvarterets mangfoldighed og kant.

Lersøbøllerne er i dag erstattet af grupper med nye navne og aktiviteter. De oprindelige forestillinger om det gode liv i kvarteret eksisterer delvist fortsat, men forhandles konstant mellem dem, som ikke længere kan genkende kvarteret, nye beboere som inspireres af kvarterets diversitet, samt private ejendomsudviklere og iværksættere, som rykker ind i tidligere butiks- og fabrikslokaler.

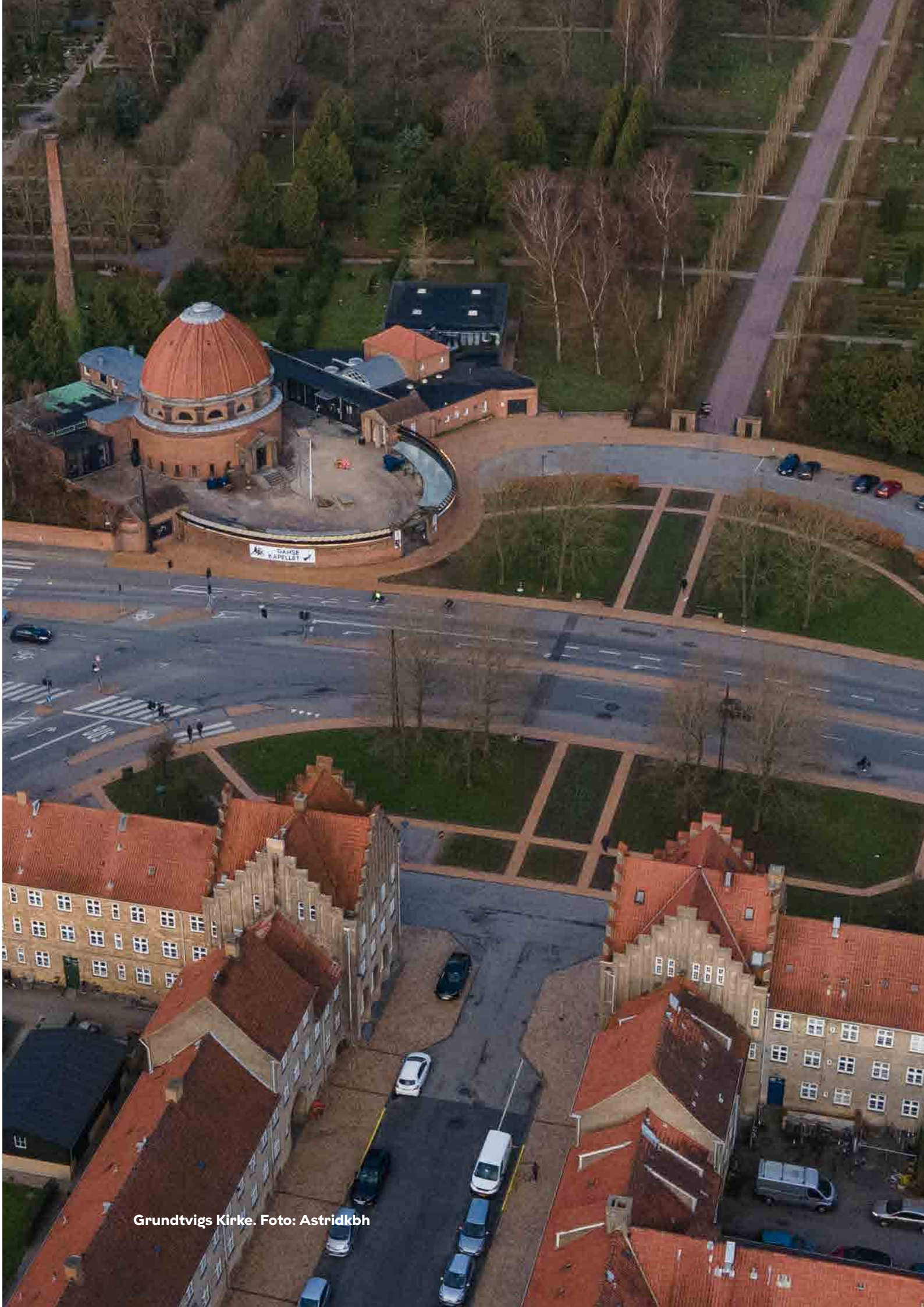
Slidt kulturarv

Bispebjerg Bakkes bevaringsværdige miljø er med tiden blevet slidt ned. Bispeparken står overfor en større fysisk renovering (fysisk helhedsplan), og Bispebjerg Torv domineres af brede veje og tung trafik. Dertil har en række komplekse faktorer har været medvirkende

årsager til, at en række af kvarterets almene boligafdelinger i dag bebos af flere borgere med sociale udfordringer end i det øvrige København. Beboere i Bispebjerg Bakke lever gennemsnitligt seks år kortere end i Indre By.

Tung trafik

Bispebjerg Bakke er præget af tungt trafikerede indfaldsveje. Vejene isolerer boliger fra resten af kvarteret og byen og gør det svært for bløde trafikanter at finde alternativer til indfaldsvejene. Indfaldsvejene er svære at krydse for bløde trafikanter og besværliggør en blød og tryk færd. Indfaldsvejene gør, at kvarterets grønne områder, indkøbsmuligheder og byens øvrige tilbud føles svært tilgængelige for beboere i den nordlige del af Bispeparken og omkring Bispebjerg Torv.

Grundtvigs Kirke. Foto: Astridkbh

Håndværk på bakken

Kvarteret er om noget stolt af sine skabere. Historier om håndværk fortælles i de bygninger, der udgør kvarteret, og i vejnavnene i området. Her hyldes bogtrykkerne, perlestikkerne, tøndebinderne, stenhuggerne og bygmestrene. Også kunsthåndværk præger i stigende grad kvarteret.

Kunst i kvarteret

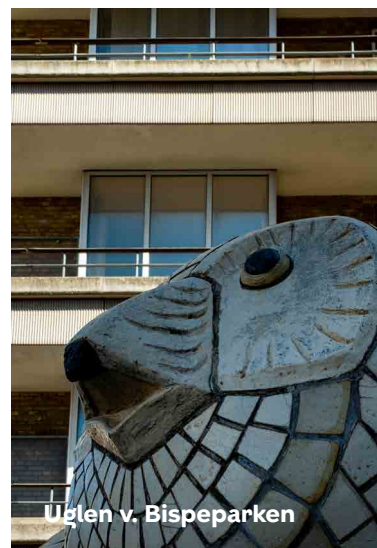
Kvarteret ligner i det store hele sig selv knapt 100 år efter de ikoniske bygningsværker blev opført, mens forskellige kunstneriske værker med tiden er kommet til. Bjørn Nørgaards byggeri "Bispebjerg Bakke" fra 2007 slanger sig mellem hospitalet og Lersøparken med et detaljeniveau, der leder tankerne hen på Gaudis Barcelona. Et tidligere kapel for de døde og sørgende, er i dag et hus for de dansende, smukt restaureret for 10 år siden og siden udsmykket med lyskunsværk af kunstneren Thilo Frank.

Fra 2026 kan man støde på kunstneren Camilla Nørgaards værk på den kommende del af hospitalet. Værket hylder og genfortæller hospitalets bygningskultur.

Kunst i Bispebjerg er mursten, installationer og udsmykning – og kunst er oplevelse og indlevelse. "Mens vi venter" var et internationalt program af kunstneriske aktiviteter på Grønningen i sommeren 2019 med indslag fra bl.a. Karoline H. Larsen, Bureau Detours og Teatergruppen Batida. Sidstnævnte er en lokal teatertrup, som opfører 100 forestillinger årligt for kvarterets beboere.

Håndværk på NEXT

Hvor arkitektur og kunst fortæller historier fra kvarterets historie og samtidig, så plejer og dyrker uddannelsesinstitutionen NEXT håndværkerånden og ungdommen med 40 erhvervsuddannelser og tilblivelsen af de næste generationers tømrere, snedkere, brolæggere og orgelbyggere.

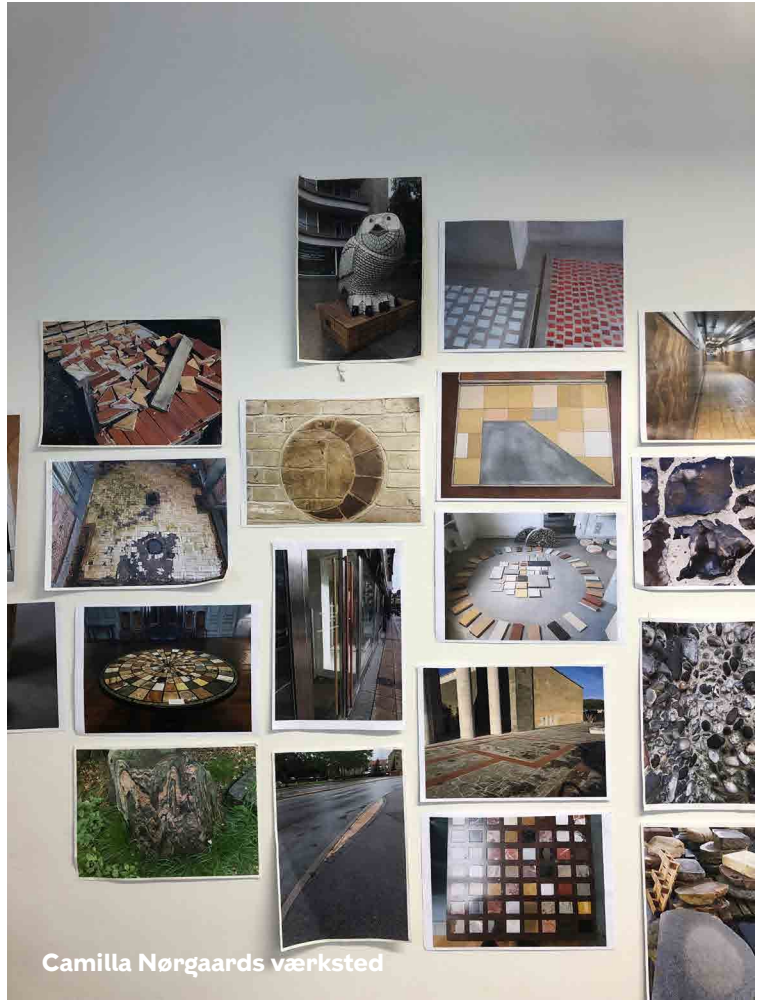

Camilla Nørgaards værksted

Relief på Frimestervej

Camilla Nørgaards værksted

Grønningen

Camilla Nørgaards værksted

Lyskunst på Smedetoften

Destinationer

For den udbudte opgave gælder det, at det ikke kun er forbindelserne i sig selv der er i fokus, men i lige så høj grad det de forbinder. Derfor ønskes ideer til hvordan områdets destinationer kan kobles sammen og forstærke hinanden som del af kvarterets fortælling. Under arbejdet med denne opgaveformulering har flere destinationer/institutioner været i fokus.

Bakkens særlige steder

Velfærdsbyggerierne på Bispebjerg Bakke, hyldes af både byplanlæggere, arkitekter og håndværkere, men er ikke kendt i bredere kredse af befolkningen. Der findes ingen samlet formidling af området og bakkens historie og nutidige liv og anvendelse, hverken i området eller på byens museer.

Destinationerne på bakken har besøgstal der varierer fra stort og til småt, og funktionerne strækker sig fra sorg og til dans. Nogle destinationer er bydækkende, nogle lokale og andre igen internationale.

Et særligt udtryk binder destinationerne sammen. Dette udtryk bidrager til følelsen af en unik bydel, der ikke ligner de andre. En del af den udbudte opgave er derfor at forstå og formidle denne særlige egenart og de hertil forbundne unikke herlighedsværdier. For ved at forstå og formidle fortiden og nutiden kan en udvikling for Bispebjerg Bakke understøttes som peger på en stedsspecifik fremtid med respekt for det eksisterende, og hvor hverdagslivet og de særlige steder ses i nye aktuelle rammer.

Grundtvigs Kirke

En komité i København ville i 1910'erne hylde digteren, præsten og folkeopdrageren N.F.S. Grundtvig. Placeringen på Bispebjergs ubebyggede bakketop blev valgt, så kirken kunne blive et naturligt

centrum for alt omkringliggende boligbyggeri i hovedstadens nye bydel, Bispebjerg. Kirken tog 19 år at bygge og blev indviet i 1940.

Arkitekterne bag kirken, P.V. Jensen Klint og Kaare Klint som færdiggjorde byggeriet efter sin fars død, var både præget af Grundtvig og sengotikken samt europæiske katedraler og middelalderlige landsbykirker. Kirken skulle som symbol fremstå kraftfuld og klar, og dens arkitektur smuk og harmonisk. Kirken fik et 50 meter højt klokketårn og et kirkerum med tre hvælvinger. Det hele bygget og båret af fem millioner håndstrøgne gule teglsten. 100 år efter grundstensnedlæggelsen er kirken fast arkitektonisk studieobjekt og turistmål fra nær og fjern.

Kirken holder ugentlige gudstjenester og kirkelige handlinger, Gin&Tonics natkirke, månedlige rundvisninger (hvor man også kan komme op i tårnet) samt en stor årlige sommerfest på græsset bag kirken.

Bispebjerg Hospital

Endnu før Grundtvigs Kirke var opført, blev et andet af velfærdskvarters markante byggerier taget i brug, tegnet af arkitekt Martin Nyrop, som også tegnede Rådhuset i København. Bispebjerg Hospital slog i 1913 dørene op for patienter i fritliggende pavilloner i et strengt symmetrisk, men luftigt haveanlæg. Hospitalet var landets første pavillonhospital, hvor udsigt

til det grønne samt adgang til sol, lys og ren luft blev set som en del af behandlingen.

Der arbejder til dagligt 3.000 mennesker på hospitalet og hertil kommer de mange indlagte ambulante patienter samt besøgende. Haverne er netop sat i stand af Erik Brandt Dam og forventes også at tiltrække besøgende.

Bispeparken

Bispeparken er en almen boligbebyggelse på toppen af bakken. Bebyggelsen er af høj arkitektonisk kvalitet i både bygninger, bebyggelsesplan og haveanlæg. Afdelingen er placeret tæt op ad Bispebjerg Kirkegård og Grundtvigskirken, som tilføjer yderligere kvaliteter til bebyggelsen.

Bispeparken har mange fine detaljer i murværket. Kulturarvsstyrelsen har fremhævet Bispeparken som en af Danmarks fineste parkbebyggelser. Den store variation i bygningernes udformning giver en oplevelsesmæssig variationer, som er særlig for bebyggelsen. Både bebyggelses- og landskabsplan er gennemtænkte og velfungerende.

Bispeparken har ca. 800 lejemål og knap 1.600 beboere.

Bispebjerg Torv

Bispebjerg Torv spiller en vigtig rolle i den store komposition omkring Grundtvigs Kirke. Torvet er kirkens

Destinationer, fortsat

ydre forplads, hvor kirken syner frem over de lave bebyggelser. Torvet er inspireret af traditionen fra den engelske haveby, hvor byens midte er friholdt til en åben, uformel og grøn bymidte: en landsby-grønning. Set i det større københavnske by-perspektiv markerer Bispebjerg Torv overgangen fra tæt by til forstadens spredte bebyggelser og er samlingspunkt for to af byens store indfaldsveje.

På pladsen er der petanquebane, som er med til at skabe liv. Derudover er der cafe og restauration, som både servicerer det lokale og større selskaber; eksempelvis begravelser.

Bispebjerg Kirkegård

Bispebjerg Kirkegård blev anlagt i 1903. Med sine 43 hektar rummer kirkegården landets største askefællesgrav og mere end et dusin særafdelinger. Kirkegården er stærkt struktureret med et systematisk præg. Til kirkegårdens mest markante, landskabelige karakteristika hører de mange fine alléer og japanske kirsebærtræer

I de senere år har Bispebjerg Kirkegård været præget af den udvikling som generelt kendetegner storbykirkegårdene: En overgang fra kistebegravelse til urnenedsættelse. Dette betyder at der er god plads på kirkegården og derfor arbejdes der med at tage kirkegårdens randområder ud af drift og at samle driften omkring hovedaksen. Den eksisterende Udviklingsplan for Bispebjerg Kirkegård fokuserer derfor på at udvikle randområderne til rekreative tiltag i behørig afstand til aktive gravsteder i samspil med livet omkring. Således drømmer kirkegården selv om en sorg-legeplads.

Rundt om kirkegården står den ikoniske mur – for nogen dominerende og for andre netop det der giver ro og fred til kirkegården. Områdefornyelsen Nordvest har i deres arbejde med åbningen ved Skoleholdervej, analyseret på muren som helhed samt fået udarbejdet et skitseforslag på en åbning ved hjørnet.

Der er ikke konkrete besøgstal på kirkegården som sådanne man det anslås at Kirsebæralleén over 150.000 antal besøgende til kirkegården i blomstringstiden.

Utterslev Mose

Utterslev Mose udgør ca. 3 x 1 km og er et afvekslende område af søer med rigt fugleliv. Oprindeligt var det en mose, men i 1930'erne blev den udgravet (som beskæftigelsesprojekt) og den nuværende sø og park anlagt. Mosen er et af Københavns største naturområder, som rummer rige naturoplevelser og en lang række rekreative funktioner. Der er et stort potentiale for at forbedre tilgængeligheden fra Nørrebro til Utterslev Mose, hvor beboerne i dag har begrænset adgang til større grønne områder.

Grønningen

Grønningen er en kommende park, der ligger på kirkens sydlige akse. Det grønne område er oprindeligt tegnet af C. TH. Sørensen og er afgrænset af Tagensbo skole mod syd.

Den kommende Grønning er tegnet af SLA. Anlæg forventes opstartet foråret 2023. SLAs projekt vil rumme en række bassiner til skybrudshåndtering, samt en række rekreative anvendelser, tiltænkt et lokalt publikum fra de omkringliggende almene bebyggelser på begge sider af parken.

Projektet er udviklet af den afsluttede områdefornyelse Nordvest, i tæt samarbejde med områdets beboere og institutioner.

Lersøparken

Lersøparken er indrettet med kolonihaver, skolehaver, integrationsbyhaver, legeplads samt den store åbne (fodbold)plæne i midten som friholder udsigten op mod Hospitalet. Lersøparken er et vigtigt grønt område i en bydel uden mange grønne åndehuller. Parken er dog ukendt for mange og er ikke så flittigt benyttet som mange af de andre københavnske parker. Et af formålene med den eksisterende udviklingsplan for Lersøparken er derfor at skabe bedre adgangsforhold og gøre parken mere synlig samt tilgængelig.

Dertil indgår parken i skybrudsplanerne for København, og Lersøparken er et centralt sted for forsinkelse af regnvand i tilfælde af en skybrudshændelse. Der vil i årene 2023-2024 blive anlagt et større skybrudsprojekt i parken, som pt projekteres af BOGL Arkitekter. Dertil arbejder lokaludvalget for en eventuel genåbning af Lersøskilden.

Dansekapellet

Kapellet ved Grundtvigskirken i Nordvest blev oprindeligt tegnet i 1908 som en sidste station for de døde. I dag er stedet omdannet til et kommunalt dansekapel, der skaber liv på tværs af alder, køn og etnicitet. Omdannelsen af kapellet til dansescene skete for 10 år siden, og stedet har siden formålet at slå sig fast som et bydelsdækkende kulturtilbud – folk kommer langvejs fra for at danse. Senest er gårdrummet renoveret til udendørs scene og et kunstværk afslutter i dag øverst den runde mur mod Frederiksborgvej.

Lersøparken

Tidsplan for opgaven

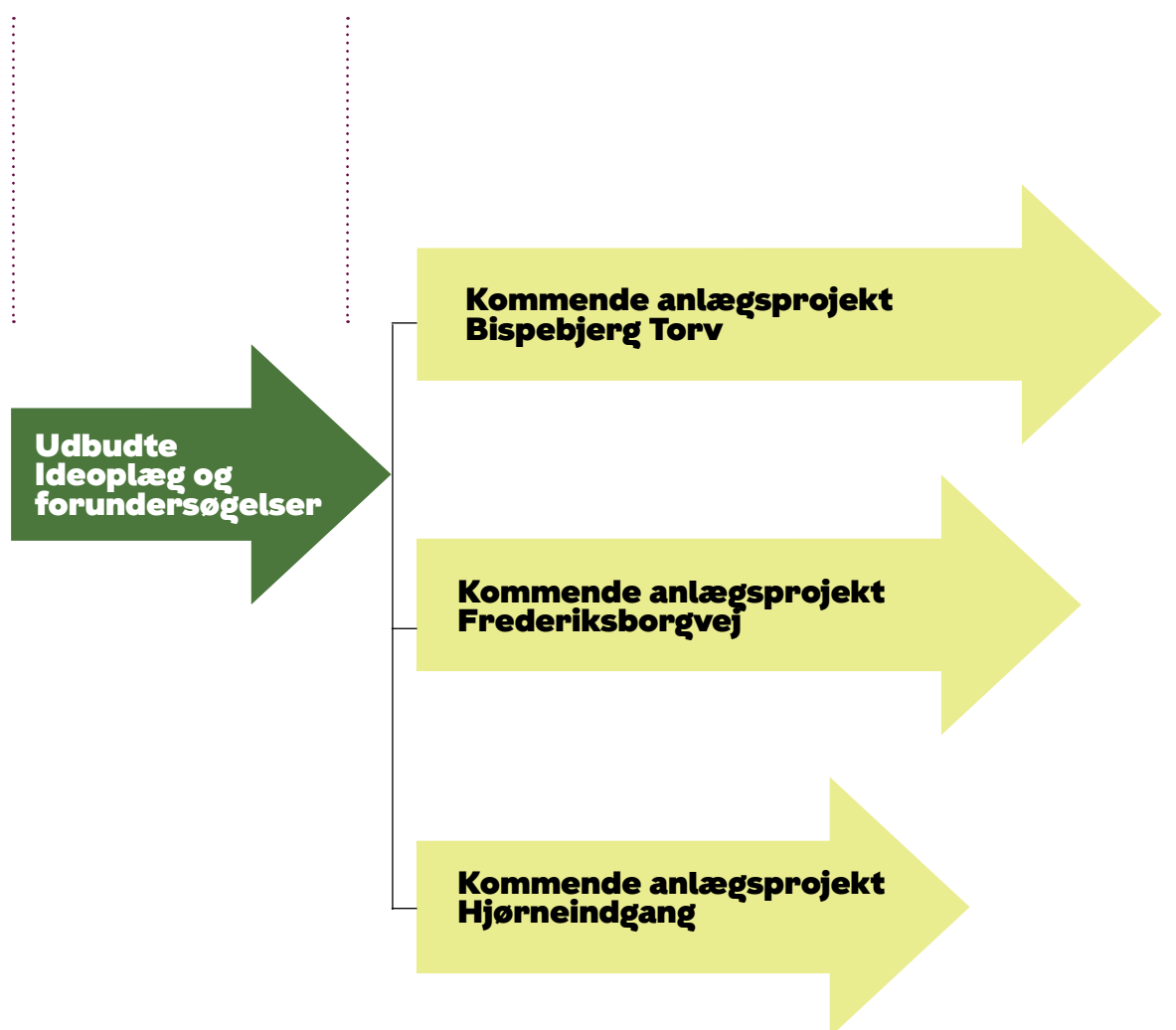
Vigtige datoer - se udbudsmaterialet for flere oplysninger

1. arbejdsgruppemøde		17.05.2022
2 arbejdsgruppemøde		23.05.2022
Tegnestuer forvarsles		12.05.2022
Tegnestuer får tilsendt program		30.05.2022
Pitch		22.06.2022
Kontraktindgåelse		Ultimo juni
Opstart af rådgiver	(borgermøde)	10.08.2022
Tegnestuemøde	(borgermøde)	24.08.2022
Midtvejsgennemgang	(borgermøde)	21.09.2022
Slutpræsentation	(borgermøde)	Primo oktober
Endelig aflevering		14.10.2022

Medio 2022

Ultimo 2022

2026 til 2028

*Hvorvidt de tre anlægsprojekter udbydes
sammen eller hver for sig er endnu uafklaret*

Områdefornyelse Bispebjerg Bakke

**Udgivet af Københavns Kommune maj 2022 ved
Områdefornyelse Bispebjerg Bakke**

Mail

omfbispebjergbakke@kk.dk

Hjemmeside

www.kk.dk/omfbispebjergbakke

Facebook

www.facebook.com/BispebjergBakke.omf

Instagram

www.instagram.com/bispebjerg.bakke